

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ
Τμήμα ρομανικής φιλολογίας και μετάφρασης
Καθέδρα ισπανικής και νεοελληνικής φιλολογίας και μετάφρασης

Επιτρέπεται η υποβολή για υπεράσπιση στις

«_»_ έτους

Πρόεδρος του τμήματος

_____ Έλενα ΖΑΛΕΣΝΟΒΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

για τη φιλολογία με θέμα:

«Νομικό σύστημα όρων στη νεοελληνική και ουκρανική γλώσσα: συγκριτική
ανάλυση»

Φοιτήτρια του τμήματος Μλγρ 16-21

Ειδίκευση 035 Φιλολογία

Ειδικότητα 035.081 Νεοελληνική γλώσσα και
λογοτεχνία (μετάφραση συμπεριλαμβανομένη)

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα Νεοελληνική γλώσσα και
λογοτεχνία, δεύτερη ξένη γλώσσα, μετάφραση
Φωτεινή Έκατομμάτη

Επιβλέπων καθηγητής:

_____

Τετραβαθμική κλίμακα _____

Αριθμός βαθμών _____

Αξιολόγηση ECTS _____

Μέλη της
επιτροπής: _____

_____

_____

Анотація

У даному дослідженні проведено порівняльний аналіз української та грецької юридичної термінологічної системи. Юридична термінологія відіграє ключову роль у забезпеченні точного спілкування в галузі права та правосуддя. Автори звертають увагу на її історичний та еволюційний контекст, розглядаючи її, як об'єкт дослідження, як у правознавстві, так і у лінгвістиці. Зазначено, що обидві системи мають свої унікальні особливості та потребують систематизації та категоризації. У дослідженні проаналізовано спільні та відмінні риси обох термінологічних систем, що допомагають зрозуміти їхню природу та значення в контексті сучасного юридичного спілкування. Також виявлено деякі грецькі запозичення в українській юридичній термінології. У завершенні розглянуто вживання юридичних термінів обох мов та їх семантичні відтінки.

Ключові слова: право, юридичний термін, юридична термінологія, терміносистема, запозичення, Конституція, суд, судовий процес, закон, суспільство, справедливість.

ΠΕΡΙΕΧΩΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	8
1.1 Ορισμός του όρου "νομική ορολογία" και τα χαρακτηριστικά του.....	8
1.2 Επισκόπηση των βασικών αρχών διαμόρφωσης και λειτουργίας της ελληνικής και της ουκρανικής νομικής ορολογίας.....	10
1.3 Ανάλυση των χαρακτηριστικών του συστήματος ορολογίας της ουκρανικής γλώσσας.....	15
1.4 Ανάλυση των χαρακτηριστικών του συστήματος ορολογίας της ελληνικής γλώσσας.....	20
ΣΥΝΟΨΗ 1ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	29
2.1 Σύγκριση του νομικού ορολογικού συστήματος των δύο γλωσσών.....	29
2.2 Σύγκριση σημασιολογικών αποχρώσεων και της χρήσης νομικών όρων των δύο γλωσσών.....	32
2.3 Ελληνικοί δανεισμοί στην ουκρανική νομική ορολογία.....	34
ΣΥΝΟΨΗ 2ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	39
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νομικό ορολογικό σύστημα της ελληνικής και ουκρανικής γλώσσας, αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο μελέτης για την κατανόηση των νομικών διατάξεων και των νομικών εννοιών σε αυτές τις δύο γλώσσες. Μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ του νομικού ορολογικού συστήματος της ελληνικής και της ουκρανικής γλώσσας, μπορεί να αποκαλύψει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ τους, προσφέροντας μια πλήρη κατανόηση των νομικών εννοιών και των αντίστοιχων νομικών όρων που χρησιμοποιούνται σε αυτές τις δύο γλώσσες. Στην παρούσα μελέτη, θα εξετάσουμε το νομικό ορολογικό σύστημα της ελληνικής και ουκρανικής γλώσσας με σκοπό να αναδείξουμε τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ τους.

Η επικαιρότητα του θέματος, έγκειται στο ότι η σύγκριση της νομικής ορολογίας μεταξύ της νεοελληνικής και της ουκρανικής γλώσσας, θα επιτρέψει όχι μόνο την ανίχνευση και τον εντοπισμό των κοινών και διαφορετικών χαρακτηριστικών αυτών των συστημάτων, αλλά επιπλέον θα βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση των νομικών κανόνων και διαδικασιών σε αυτές τις χώρες. Συνεπώς, μια τέτοια έρευνα μπορεί να είναι χρήσιμη για γλωσσολόγους, δικηγόρους, μεταφραστές και όλους όσους ενδιαφέρονται για τη μελέτη των γλωσσών, της νομολογίας και του δικαίου, Ελλάδος και Ουκρανίας.

Ο στόχος της έρευνας, είναι η διεξαγωγή συγκριτικής ανάλυσης της νομικής ορολογικής συστήματος της νεοελληνικής και της ουκρανικής γλώσσας με σκοπό την ανίχνευση και τον εντοπισμό των κοινών χαρακτηριστικών, των διαφορών και των επιμέρους ειδικών χαρακτηριστικών αυτών των συστημάτων.

Η επίτευξη του τεθέντος στόχου, αποβλέπει στην ολοκλήρωση των ακόλουθων **σκοπών:**

- Ανάλυση των πηγών διαμόρφωσης και λειτουργίας της νομικής ορολογίας στις δύο γλώσσες.
- Ανίχνευση των κοινών και διαφορετικών χαρακτηριστικών στη δομή και τη διαμόρφωση των νομικών όρων.

- Πραγματοποίηση συγκριτικής ανάλυσης συγκεκριμένων όρων και έννοιών στη νομική ορολογία των δύο γλωσσών.
- Εξερεύνηση της επίδρασης ιστορικών, πολιτιστικών και νομικών παραγόντων στη διαμόρφωση των νομικών ορολογικών συστημάτων.
- Ανίχνευση, εντοπισμό και καταγραφή ελληνικών δανεισμών στην ουκρανική νομική ορολογία.

Το αντικείμενο της έρευνας, είναι οι ιδιαιτερότητες του νεοελληνικού και του ουκρανικού νομικού ορολογικού συστήματος.

Το υποκείμενο της έρευνας, είναι το νομικό ορολογικό σύστημα της νεοελληνικής και ουκρανικής γλώσσας.

Ανάλογα με τους στόχους που τίθενται, χρησιμοποιούνται οι κατάλληλες **μέθοδοι έρευνας:** η μέθοδος ερμηνείας, η περιγραφική-συγκριτική μέθοδος, η σημασιολογική ανάλυση και η κριτική ανάλυση θεωρητικών έργων στη θεωρία της μετάφρασης.

Η δομή της εργασίας: Η εργασία αποτελείται από την εισαγωγή, δύο κεφάλαια, συμπεράσματα ανά κεφάλαιο, γενικά συμπεράσματα και κατάλογο βιβλιογραφικών πηγών.

Στην εισαγωγή, αιτιολογείται η επιλογή του εν λόγω θέματος, αναδεικνύεται η επικαιρότητα και σπουδαιότητα της εργασίας, καθορίζονται οι στόχοι, τα καθήκοντα, το αντικείμενο και το υποκείμενο της έρευνας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ορίζεται η έννοια της νομικής ορολογίας και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, αναδεικνύονται οι βασικές αρχές διαμόρφωσης και λειτουργίας του νομικού ορολογικού συστήματος των δύο γλωσσών και καθορίζονται οι ιδιαιτερότητες του νομικού ορολογικού συστήματος της κάθε γλώσσας και περιγράφονται τα αποτελέσματα του πρακτικού μέρους της έρευνάς μας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, πραγματοποιείται σύγκριση του νομικού ορολογικού συστήματος της ελληνικής και της ουκρανικής γλώσσας και διενεργείται σύγκριση των σημασιολογικών αποχρώσεων των δύο γλωσσών, καθορίζονται οι ελληνικοί δανεισμοί

στο νομικό ορολογικό σύστημα της ουκρανικής γλώσσας, ως επίσης περιγράφονται τα αποτελέσματα του θεωρητικού μέρους της έρευνάς μας.

Στις συνόψεις των δύο κεφαλαίων, συνοψίζονται τα συμπερασματικά της έρευνας και διατυπώνονται οι βασικές συνισταμένες της εργασίας.

Ακρώνυμα, αρκτικόλεξα και λοιπές συντομομορφές:

ΝΓ - Νομική Γλώσσα

ΝΕΝΓ - Νεοελληνική Νομική Γλώσσα

ΟΥΝΓ - Ουκρανική Νομική Γλώσσα

ΝΕΝΟ - Νεοελληνική Νομική Ορολογία

ΓΕΣ - Γλώσσα Ειδικού Σκοπού

ΘΕΓΕΣ - Θεσμική Γλώσσα Ειδικού Σκοπού

ΤΕΓΕΣ - Τεχνική Γλώσσα Ειδικού Σκοπού

ΝΕΚ - Νεοελληνική Κοινή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

1.1 Ορισμός του όρου "νομική ορολογία" και τα χαρακτηριστικά του

Σύμφωνα με τον Μ. Β. Κοσόβιτς, η νομική ορολογία, είναι ένα ιστορικά διαμορφωμένο σύνολο όρων που εκφράζει το σύστημα νομικών εννοιών και το οποίο προορίζεται να καλύψει τις ειδικές ανάγκες επικοινωνίας στον τομέα της νομοθεσίας, της νομικής επιστήμης και της πρακτικής (Κοσόβιτς, 2013). Αυτό το σύνολο, αποτελεί ένα ειδικό αντικείμενο μελέτης τόσο στην νομική (ιδίως στη θεωρία του κράτους και του δικαίου) όσο και στη γλωσσολογία (κυρίως στα νέα της πεδία - ορολογία (θεωρητικές βάσεις της μελέτης του όρου και της ορολογικής συστήματος του δικαίου) και λεξικογραφία (επιστήμη για τη θεωρία και την πρακτική σύνταξης λεξικών). Η νομική ορολογία βασίζεται σε ένα σύστημα αντίστοιχων νομικών εννοιών, αλλά δεν είναι απόλυτα ισοδύναμη με την αντανάκλασή της. Η απουσία μίας ορολογικής μονάδας για την επισήμανση της νομικής πραγματικότητας ή έννοιας, μπορεί να υποδεικνύει την ύπαρξη κενού στο σύστημα ορολογίας. Ταυτόχρονα, μια έννοια μπορεί να μεταφέρεται με διαφορετικούς όρους, προκαλώντας τη συνωνυμία των όρων· ένας όρος μπορεί να επισημαίνει διαφορετικές έννοιες, υποδεικνύοντας την πολυσημία του· ένας σύμπλεγμα ήχου, μπορεί να μεταφέρει διαφορετικές έννοιες, οδηγώντας σε ομωνυμία.

Από το γλωσσικό περιβάλλον ως αντικείμενο έρευνας, διακρίνεται ο νομικός όρος. Σύμφωνα με τον Π. Μ. Ραμπίνοβιτς, νομικός όρος είναι η λέξη ή η φράση που εκφράζει έννοια από το νομικό πεδίο της κοινωνικής ζωής και έχει ορισμό στη νομική βιβλιογραφία (νομικά κείμενα, νομικοί λεξικοί, οδηγοί, εγκυκλοπαίδειες, επιστημονικά έργα κλπ). Κατά την άποψή του, ο νομικός όρος συσχετίζεται με τη νομική έννοια ως πρώτο στοιχείο της νομικής γνώσης και λειτουργεί ως σηματοδοτικό (γλωσσικό) πρότυπο, αντιπροσωπευμένο σε φωνητικές και γραπτές μορφές, ενώ η νομική έννοια, τα εσωτερικά της περιεχόμενα, το εύρος και η δομή της αποτελούν τη λογικο-

σημασιολογική βάση για τον καθορισμό της ορολογικής σημασίας σε μορφή ορισμού, ο οποίος συνοψίζει τα πιο ουσιώδη χαρακτηριστικά και συσχετίσεις του νομικού φαινομένου (Ραμπίνοβιτς, 2017). Κατά την άποψή μας, ο ορισμός του νομικού όρου πρέπει να βασίζεται σε δύο στοιχεία: στο γενικό χαρακτηρισμό του όρου και στον καθορισμό των τρόπων προέλευσης των νομικών όρων, που καθορίζουν τα ειδικά τους χαρακτηριστικά.

Όσον αφορά το δεύτερο από τα ανωτέρω χαρακτηριστικά των νομικών όρων, όπως προκύπτει από τους ορισμούς των νομικών όρων που παρουσιάζονται στη νομική βιβλιογραφία, η αποκάλυψη της φύσης τους συνήθως πραγματοποιείται μέσω της σύνδεσής τους με νομοθετικές πράξεις. Φυσικά, οι όροι που έχουν καθοριστεί σε νομοθετικά νομικά έγγραφα και άλλες πηγές δικαίου, αποτελούν σημαντικό μέρος του νομικού όρου, ωστόσο, κατά τη γνώμη μας, δεν πρέπει να αγνοούνται και οι όροι που χρησιμοποιούνται για την αναφορά στις έννοιες της νομικής επιστήμης. Έτσι, ο Π. Μ Μπαλτάτζι, σημειώνει ότι η νομική ορολογία είναι ανομοιογενής (Μπαλτάτζι, 2008). Ανάλογα με τους τομείς λειτουργίας, διακρίνουμε την ορολογία του δικαίου και την ορολογία της νομικής επιστήμης. Η ορολογία του δικαίου, είναι η ορολογία του νόμου, ενώ η ορολογία της νομικής επιστήμης είναι η ορολογία της νομικής διδασκαλίας (επιστήμη του δικαίου).

Σύμφωνα με τον Β. Ι. Πέτροβ, ο νομικός όρος, χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Συσχέτιση με μία νομική έννοια ή νομική κατηγορία.
2. Έκφραση ως λέξη (όρος) ή φράση (ορολογική έκφραση).
3. Συντομία. Πρέπει να αντικατοπτρίζει με μέγιστη ακρίβεια και συνοπτικότητα τη νομική έννοια ή τη νομική κατηγορία σε σηματική μορφή.
4. Αποδοτικότητα. Κάθε νομική έννοια πρέπει να έχει ένα νομικό όρο και αντίστροφα, διαφορετικές έννοιες και κατηγορίες πρέπει να έχουν διαφορετικούς όρους.

5. Σταθερότητα. Εάν ο νομοθέτης θεωρεί απαραίτητο την χρήση ενός συγκεκριμένου όρου σε ένα νομικό κείμενο, τότε συνεπώς πρέπει να χρησιμοποιείται σε όλο το νομικό σύστημα της Ουκρανίας.
6. Συστημικότητα. Κάθε νομικός όρος συσχετίζεται με άλλους όρους που χρησιμοποιούνται σε ένα νομικό κείμενο.
7. Ανεξαρτησία από το πλαίσιο.
8. Εκφραστική ουδετερότητα του όρου. Αυτό οφείλεται στον επίσημο χαρακτήρα των νομικών πράξεων.
9. Χρήση στη νομοθεσία, στη νομική διδασχή και στη νομική πρακτική (Πέτροβ, 2012).

Όπως τονίζει ο Ν. Β. Αρτικούτσα: “...юридичний термін співвідноситься з правовим поняттям як першоелементом правового знання і слугує його знаковою (мовною) моделлю, репрезентованою у звуковій і літерній формах...” – “...ο νομικός όρος συσχετίζεται με τη νομική έννοια ως το πρώτο στοιχείο της νομικής γνώσης και λειτουργεί ως σημαντικό (γλωσσικό) πρότυπο που αναπαρίσταται σε φωνητικές και γραπτές μορφές...” (Αρτικούτσα, 2008).

1.2 Επισκόπηση των βασικών αρχών διαμόρφωσης και λειτουργίας της ελληνικής και της ουκρανικής νομικής ορολογίας

Σύμφωνα με τον Β. Β. Σιδορένκο, η ουκρανική νομική ορολογία ξεκίνησε να διαμορφώνεται ταυτόχρονα με την εμφάνιση του δικαίου. Τα πρώτα νομικά έγγραφα αποτελούν τις κύριες πηγές δημιουργίας της νομικής ορολογίας, των νομικών κατασκευών (Νόμοι του Χαμουραμπί, Δώδεκα Πίνακες, Νόμοι του Μανού, Βαρβαρικές νομικές αποφάσεις, Ρωσική Αλήθεια του Κιέβου, Σαξονικός καθρέφτης). Μια σημαντική χαρακτηριστική ιδιότητα των νομικών όρων, είναι η στενή τους σχέση με διάφορες πολιτικές και νομικές θεωρίες, επιστημονικές κατευθύνσεις, συγκεκριμένες κοινωνικές παραδόσεις και η νομική εμπειρία. Η εξέλιξη της ουκρανικής νομικής ορολογίας, σχετίζεται με την ιστορία της ουκρανικής κρατικότητας, του εθνικού δικαίου και της ουκρανικής γλώσσας (Σιδορένκο, 2017).

Συνοπτικά, διακρίνονται οι λεξικο-σημασιολογικές και οι λεξικογραφικές όψεις της οροθεσίας. Στη βάση της λεξικο-σημασιολογικής όψης της οροθεσίας, τοποθετείται η αιτιολόγηση των διαφόρων τρόπων εισόδου των ορολογικών μονάδων στη γλώσσα. Έτσι, κατά την άποψη της Λ. Ι. Τσουλίντας, ο λεξικός πλούτος της ουκρανικής νομικής ορολογίας, διαμορφώνεται από διάφορες πηγές, οι οποίες μπορούν να καταταχθούν σε 5 ομάδες:

- πρώτον, δάνεια λατινικών όρων και νομικών εννοιών που αποτέλεσαν τη βάση για την ορολογία διαφόρων νομικών συστημάτων (“апеляція” – “απελλάσια”, “алібі” – “αλίμπι”, “документ” – “έγγραφο”, “реформа” – “μεταρρύθμιση”);
- δεύτερον, χρήση όρων από νομοθετικές πράξεις της Ρως του Κιέβου (“закон” – “νόμος”, “суддя” – “δικαστής”, “свідок” – “μάρτυρας”, “карати” – “τιμωρώ”);
- τρίτον, εισαγωγή ορολογίας από ανεπτυγμένα σύγχρονα νομικά συστήματα (“контрабанда” – “λαθρεμπόριο”, “бартер” – “ανταλλαγή”, “монополізм” – “μονοπωλισμός”);
- τέταρτον, ύπαρξη ορολογίας νομοθετικών πράξεων της Ουκρανίας (“Конституція” – “Σύνταγμα”, “закопи” – “νόμοι”, “кодекси” – “κώδικες”), διεθνών εγγράφων, στα οποία η συγκατάθεση για την υποχρεωτικότητα παραχωρήθηκε από τη Βουλή της Ουκρανίας. Η νομική ορολογία, που καταγράφεται στο Σύνταγμα της Ουκρανίας, είναι υποχρεωτική για τη χρήση στην τομεακή νομοθεσία. Για παράδειγμα, στο Σύνταγμα της Ουκρανίας χρησιμοποιείται ο όρος “припинити злочин” – “τερματισμός εγκλήματος”. Αυτό σημαίνει ότι στους αντίστοιχους νόμους, στον Ποινικό και το Ποινικοδικονομικό Κώδικα της Ουκρανίας, αυτή η νομική έννοια πρέπει να σημαίνεται επακριβώς το ίδιο με αυτόν τον όρο και ο παλιός όρος “припинити злочин” – “αποκοπή εγκλήματος” δεν πρέπει να χρησιμοποιείται.

- πέμπτον, πηγή νέων όρων μπορεί να είναι η μεταφραστική δραστηριότητα. Ο μεταφραστής, μπορεί: α) να μεταφέρει έναν ξένο όρο που δεν υπάρχει στην ουκρανική γλώσσα με τα μέσα του ουκρανικού αλφαβήτου ή β) να δώσει μια περιγραφική κατασκευή της νομικής έννοιας με ουκρανικές λέξεις που σχηματίζουν έναν όρο-συνδυασμό (Τσουλίντα, 2005).

Σύμφωνα με τον Ο. Ι. Γαιδαμάκα, το αντικείμενο της νομικής γλωσσολογίας, είναι η γλώσσα που λειτουργεί στους τομείς της νομοθεσίας και της δικονομίας, της νομικής επιστήμης και της εκπαίδευσης (Γαιδαμάκα, 2015). Σήμερα, τόσο στην ουκρανική όσο και στην ελληνική γλωσσολογία, η νομική γλώσσα έχει καθοριστεί ως λειτουργική παραλλαγή της λογοτεχνικής γλώσσας με χαρακτηριστικά γλωσσολογικά και δομικού είδους χαρακτηριστικά, που οφείλονται στην εξειδίκευση του νομικού τομέα και τις επαγγελματικές επικοινωνιακές ανάγκες σε αυτόν. Τα βασικά χαρακτηριστικά της ουκρανικής γλώσσας, είναι η ακρίβεια, η επισημονικότητα, η λογική συνέπεια, το υψηλό επίπεδο τυποποίησης κ.λπ. Ανάλογα με τους συγκεκριμένους τομείς της νομικής δραστηριότητας (νομοθεσία, δικονομία, νομική επιστήμη, νομική εκπαίδευση κ.λπ.), σύμφωνα με τον Μ. ΜΠ. Βερμπένετς, η νομική γλώσσα, έχει λειτουργικο-μορφολογικά και είδους-μορφολογικά χαρακτηριστικά. Αυτά αποτελούν αντικείμενο μελέτης τόσο της νομικής επιστήμης όσο και της γλωσσολογίας, ειδικότερα της νομικής γλωσσολογίας (Βερμπένετς, 2004).

Αναφορικά με τη δημιουργία των πρώτων νομικών νόμων, σύμφωνα με τον Ε. Παναρέτου, στην ελληνική αρχαιότητα, οι πρώτοι νόμοι δικαίου ήταν άγραφοι νόμοι (εθιμικό δίκαιο) και επειδή θεωρούνταν ότι τελούσαν "υπό την προστασία των θεών", ήταν απολύτως σεβαστοί και τηρούνταν απαρέγκλιτα. Οι αρχαίοι πίστευαν ακράδαντα στη σχέση μεταξύ των θεών και του δικαίου που αποτυπώνονταν στην προφορική παράδοση, καθώς και στον γραπτό λόγο. Κατά την αρχαία εποχή, οι θεοί θεωρούνταν ως οι πηγές της σοφίας, της αλήθειας και γενικά της δικαιοσύνης. Οι άνθρωποι πίστευαν ότι οι θεοί θέτουν και επιβάλλαν νόμους και κανόνες που καθορίζαν την

εύρυθμη λειτουργία του κόσμου και τη συμπεριφορά των ανθρώπων (Παναρέτου, 2009).

Οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς, όπως οι Ομήρος, Ησίοδος και Σοφοκλής, έγραφαν έργα που εμπνεύονταν από τη μυθολογία και τις θρησκευτικές πεποιθήσεις της εποχής τους. Οι ιστορίες που αφηγούνταν, αντικατοπτρίζαν τις αξίες και τις συνήθειες (ήθη και έθιμα) της κοινωνίας τους, ενώ παράλληλα μετέφεραν μηνύματα και διδάγματα που είχαν θεϊκή καταγωγή.

Ο γραπτός λόγος, θεωρούνταν ένα μέσο μετάδοσης της παράδοσης, της ιστορίας και της σοφίας από γενιά σε γενιά. Ο Κ. Γιάννου υποστηρίζει ότι, οι αρχαίοι πίστευαν ότι η γραφή είχε τη δύναμη να διατηρήσει και να μεταδώσει τις γνώσεις και τις αλήθειες που προέρχονταν από τους θεούς. Έτσι, ο γραπτός λόγος θεωρείται ένα μέσο επικοινωνίας μεταξύ του ανθρώπου και του θείου, μια γέφυρα που συνέδεε το ανθρώπινο με το μεταφυσικό (Γιάννου, 2018).

Σύμφωνα με τον Κ. Βαλεοντή, οι πρώτες καταγραφές, αφορούν ονόματα νομοθετών και αποσπασματικούς νόμους, όπως είναι ο κώδικας του μυθικού Ζάλευκου και οι νόμοι του Χαρώνδα. Ωστόσο, μετά την συγκρότηση των Ελληνικών πόλεων-κρατών, έχουμε εκτενή αναφορά σε νομοθέτες και αναλυτική καταγραφή νόμων που εμπεριέχουν νομικούς όρους.

Οι αρχαίοι Έλληνες, υπήρξαν καινοτόμοι στην νομική επιστήμη, γιατί ήταν οι πρώτοι παγκοσμίως που θέσπισαν Σύνταγμα, δηλαδή ένα σύνολο νόμων που προέβλεπε τα πάντα και καθοδηγούσε στην ευρυθμία της κοινωνίας και που έθετε συγκεκριμένα όρια και αρμοδιότητες αναφορικά με την δικαιοδοσία, την οργάνωση και λειτουργία της διοικούσας αρχής της κάθε πόλεως-κράτους. Τα αρχαία ελληνικά “Συντάγματα” - τα οποία αξίζει να σημειωθεί ότι διέθεταν όλες οι αρχαίες ελληνικές πόλεις-κράτη σε ολόκληρο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο - τότε, δεν έφεραν τον όρο “Συντάγματα”, αλλά ονομάζονταν “Νομοθεσία” την οποία έθεταν οι νομοθέτες, τους οποίους επέλεγε η εκκλησία του δήμου, δηλαδή το σύνολο των πολιτών κάθε πόλης-κράτους και οι οποίοι στη συνέχεια έθεταν τη νομοθεσία την οποία πίστευαν ότι ήταν

δοσμένη από τους Θεούς. Έχοντας ως βάση τη νομοθεσία των νομοθετών, οι αρχαίοι Έλληνες αποφάσιζαν αμεσοδημοκρατικά τους νόμους που θα επίλυαν και θα διευθετούσαν τα τρέχοντα ζητήματα της πόλης-κράτους. Ιστορικά, δεν υπήρξε κάτι ανάλογο που να δύναται να θεωρηθεί ως σύνταγμα και να προηγείται χρονολογικά από τις νομοθεσίες (Συντάγματα) των αρχαίων Ελλήνων - για παράδειγμα ο Χαμουραμί (βασιλιάς της Βαβυλώνας, από το 1792 μέχρι το 1750 π.Χ.) είχε θεσπίσει πολύ συγκεκριμένους νόμους οι οποίοι αποσκοπούσαν πρωτίστως στην αστυνόμευση της παρουσίας του και των ανακτόρων του και δευτερευόντως στην διευθέτηση κοινωνικών θεμάτων, αλλά κυρίως δεν έθεταν τα όρια και τους κανόνες λειτουργίας και της οργάνωσης του κράτους του και συνεπώς οι νόμοι του Χαμουραμί δεν δύναται να θεωρηθούν ως Σύνταγμα (Βαλεοντής, 2014).

Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με τον Κ. Γιάννου, έχουμε την περίπτωση του Συντάγματος του Μίνωα (βασιλεύς Μίνως) στην Κρήτη το οποίο σύμφωνα με την παράδοση (μυθολογία) ανανεώνονταν κάθε εννέα έτη (επειδή η ανάγκες άλλαζαν και έπρεπε να επικαιροποιηθεί η νομοθεσία/σύνταγμα, ο βασιλεύς Μίνως, κάθε εννέα έτη, ανέβαινε στο όρος Ίδη της Κρήτης κι εκεί ελάμβανε τη νέα Νομοθεσία/Σύνταγμα την οποία υποτίθεται ότι του την παρείχε ο ίδιος ο Δίας) και που χρονολογείται πριν από το 2.000 π.χ. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν διαθέσιμα επαρκή γραπτά κείμενα για το ακριβές περιεχόμενο της νομοθεσίας του Μίνωα (Γιάννου, 2018).

Ωστόσο, ο Ε. Παναρέτου επισημαίνει, ότι η πρώτη γνωστή καταγεγραμμένη αρχαία ελληνική νομοθεσία (Σύνταγμα), είναι η θεμελιώδης νομοθεσία του Λυκούργου της αρχαίας Σπάρτης γύρω στο 800 π.χ., η οποία ιστορικά αποτελεί και την πρώτη γραπτή καταγραφή νόμων στην Ευρώπη. Κατόπιν, έχουμε στην Μεγάλη Ελλάδα (Κάτω Ιταλία), όπου εκεί οι Λοκροί δημιούργησαν μία περίφημη νομοθεσία (Σύνταγμα) τον 7ο αιώνα π.Χ., το οποίο ήταν αρκετά αυστηρό και πρωτοπόρο για την εποχή του (Παναρέτου, 2009).

Οι πιο γνωστοί νομοθέτες, στην αρχαία Σπάρτη ήταν ο Λυκούργος, ενώ στην αρχαία Αθήνα ήταν ο Δράκων, ο Σόλων, ο Δημόναξ και ο Κλεισθένης.

Τα χαρακτηριστικά της νομικής γλώσσας στην ελληνική αρχαιότητα ήταν η λακωνικότητα, η ακρίβεια και ο ορθολογισμός. Επιπλέον, όλοι οι νόμοι έπρεπε οπωσδήποτε να εξυπηρετούν έναν σκοπό - υπήρχε μία πάγια οριοθέτηση όλων των νόμων (θεσμών) - ο οποίος ήταν το "κοινό συμφέρον", δηλαδή, ο νόμος έπρεπε να λειτουργεί πάντα προς το γενικό συμφέρον των πολλών πολιτών, της πλειοψηφίας του Δήμου (Λαού) και όχι μιας μειοψηφίας η ομάδα πολιτών.

Σύμφωνα με τον Ε. Παναρέτου, το σύγχρονο νεοελληνικό δίκαιο, έχει τις ρίζες του - όσον αφορά τις βασικές αρχές του - στο αρχαίο Ελληνικό δίκαιο, στο Ρωμαϊκό (Λατινικό) δίκαιο και στο Βυζαντινό δίκαιο, ενώ έχει επηρεασθεί πρωτίστως από το Γερμανικό δίκαιο και δευτερευόντως από το Γαλλικό και Αγγλοσαξονικό δίκαιο. Παράλληλα, και φυσικά όπως εξελίσσεται η κοινωνία και η τεχνολογική ανάπτυξη και το διεθνές δίκαιο, εύλογα επιρεάζεται αντιστοίχως και το σύγχρονο ελληνικό δίκαιο (Παναρέτου, 2009).

Οι νομικοί κανόνες δικαίου, λειτουργούν όχι μόνο στην ελληνική νομολογία, στην νομική επιστήμη, στο Σύνταγμα, στην δικαιοδοσία και στην απονομή δικαιοσύνης, αλλά επίσης στην ελληνική λογοτεχνία, θεολογία και φυλοσοφία, στις οικονομικές συναλλαγές και στο εμπόριο, στις κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες, στην διαμόρφωση αρμονικού περιβάλλοντος για την προστασία ασθενών κοινωνικών ομάδων και εθνικών μειονοτήτων, στις διεθνείς συναλλαγές και στη διατύπωση αποφάσεων από διεθνείς οργανισμούς όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη.

1.3 Ανάλυση των χαρακτηριστικών του συστήματος ορολογίας της ουκρανικής γλώσσας

Η Λ. Ι. Τσουλίντα υποστηρίζει ότι, το επίπεδο ανάπτυξης του νομικού όρου, εξαρτάται από τη συσσώρευση της εμπειρίας του κράτους (ή του έθνους) στη νομική ρύθμιση των κοινωνικών σχέσεων, της νομοθεσίας και της νομικής εφαρμογής, του βάθους της επιστημονικής μελέτης των νομικών φαινομένων και κατηγοριών, των μέτρων για την οργάνωση, τη λειτουργία και τη συστηματοποίηση και τη γλωσσική

περιγραφή της νομικής ορολογίας (Τσουλίντα, 2005). Όπως και σε οποιοδήποτε ιστορικά διαμορφωμένο ορολογικό σύστημα, η νομική ορολογία εμφανίζει τόσο γενικούς γλωσσικούς νόμους όσο και εθνικά-ειδικούς γλωσσικούς νόμους. Η κατανομή των όρων σε συγκεκριμένες ομάδες είναι ενδιαφέρουσα για πολλούς λόγους. Καταρχάς, αυτό επιτρέπει την παρακολούθηση των βασικών χαρακτηριστικών χρήσης σε ένα κείμενο νομοθετικής πράξεως και στην επιστημονική νομική λογοτεχνία όχι μόνο ενός μεμονωμένου όρου, αλλά και ολόκληρου συνόλου των όρων. Επιπλέον, η κατηγοριοποίηση, είναι σημαντική για την οργάνωση των μεμονωμένων όρων, η οποία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την οργάνωση όλων των νομικών πληροφοριών για τη μελλοντική τους αυτοματοποίηση.

Ο Ν. Β. Αρτικούτσα επιβεβαιώνει ότι, το εσωτερικό σύστημα της ουκρανικής νομικής ορολογίας περιλαμβάνει:

I. Σύμφωνα με τις κατακόρυφες και οριζόντιες αρχές:

1) Στην κορυφή της κατακόρυφης δομής, βρίσκεται η ορολογία που καθορίζεται στο Σύνταγμα, στις θεμελιώδεις Βάσεις της νομοθεσίας. Αυτή είναι μια γενική ορολογία που ενοποιεί συστηματικά όρους που χρησιμοποιούνται σε όλους τους επι μέρους τομείς της νομοθεσίας και εκφράζουν έννοιες με ευρύτερη σημασία (“державний орган” – “κρατικό όργανο”, “посадова особа” – “δημόσιος υπάλληλος”, “суспільна організація” – “κοινωνικός οργανισμός”, “компетенція” – “αρμοδιότητα”, “законодавство” – “νομοθεσία”).

2) Η οριζόντια ορολογία, καλύπτει διάφορα είδη τομεακής και διατμηματικής ορολογίας. Ο Μ. ΜΠ. Βερμπένετς, εκτός από την τομεακή και διατμηματική ορολογία, διακρίνει επίσης τη γενική ορολογία.

Η γενική ορολογία, συνήθως χρησιμοποιείται σε κείμενα Συντάγματος, Βάσεων της νομοθεσίας και σε κώδικες. Καλύπτει όρους που είναι χαρακτηριστικοί για πολλούς τομείς τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού δικαίου και χρησιμοποιούνται με τον ίδιο τρόπο. Αυτοί οι όροι συχνά είναι κοινώς χρησιμοποιούμενες λέξεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται με την καθημερινή τους έννοια (π.χ. “права й обов’язки громадян”

– “δικαιώματα και υποχρεώσεις των πολιτών”, “відповідальність” – “ευθύνη”, “приватна власність” – “ιδιωτική ιδιοκτησία” κλπ.). Αυτοί οι όροι έχουν καθολικό χαρακτήρα, καθώς αποτελούν τη γλωσσική βάση ολόκληρης της νομοθεσίας.

Η τομεακή ορολογία, αντικατοπτρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας συγκεκριμένης περιοχής των κοινωνικών σχέσεων που ρυθμίζονται. Η χαρακτηριστική ιδιομορφία για τον συγκεκριμένο τομέα, αποτελεί την κύρια βάση της γλώσσας του και δε συμπίπτει ως προς την ποικιλία της ορολογίας ούτε με τη γενική ούτε με τη διατμηματική ορολογία. Συνήθως, πρόκειται για ειδικοτεχνικούς και ειδικο-δικανικούς όρους. Μπορούν να διακριθούν τα είδη της τομεακής ορολογίας, όπως η ορολογία του ποινικού, του αστικού, του εργατικού, του εμπορικού, του ασφαλιστικού, του ναυτιλιακού, του περιβαλλοντικού και άλλων τομέων της νομοθεσίας. Για παράδειγμα, στους όρους του αστικού δικαίου, περιλαμβάνονται όροι όπως “правочин” – “δικηγόρος”, “легал” – “σύμβαση” και άλλοι· στους όρους του ποινικού δικαίου, περιλαμβάνονται όροι όπως “склад злочину” – “στοιχεία εγκλήματος”, “необхідна оборона” – “αυτοάμυνα” και άλλοι.

Η διατμηματική ορολογία, είναι χαρακτηριστική για διάφορους τομείς του δικαίου και έχει μια μεικτή φύση. Σε αυτήν την κατηγορία, συνήθως περιλαμβάνονται γενικά αποδεκτοί όροι που έχουν ειδική σημασία (π.χ. “банківська гарантія” – “τραπεζική εγγύηση” στο αστικό και χρηματοοικονομικό δίκαιο, “стягнення” – “εκτέλεση” στο διοικητικό, αστικό και χρηματοοικονομικό δίκαιο κλπ.). Κάθε είδος από αυτήν την ορολογία, φέρει την ίδια έννοια και χαρακτηρίζεται από ενιαίότητα σε διαφορετικούς τομείς εντός ενός ξεχωριστού κανονιστικού πλαισίου (Βερμπένετς, 2004).

II. Σύμφωνα με τη μορφή έκφρασης στο δίκαιο:

- 1) νομικοί όροι της νομοθεσίας - αυτοί είναι οι όροι που εκφράζονται κανονιστικά στα άρθρα των νομικών πράξεων της Ουκρανίας (π.χ. οι όροι “приватизація” – “ιδιωτικοποίηση”, “крадіжка” – “κλοπή”, “прокурор” – “εισαγγελέας”);
- 2) νομικοί όροι της διδασκαλίας - αυτοί είναι οι όροι που χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές κατά τη διάρκεια επιστημονικών ερευνών και καταγράφονται

σε μονογραφίες, άρθρα και άλλες επιστημονικές δημοσιεύσεις, αλλά δεν είναι καθορισμένοι στη νομοθεσία της Ουκρανίας (π.χ. ο όρος “фальшивомонетництво” – “χρεοκοπία”);

- 3) νομικοί όροι της νομικής πρακτικής - αυτοί είναι οι όροι που χρησιμοποιούν οι επαγγελματίες κατά την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου είδους νομικής δραστηριότητας (π.χ. οι όροι “рекет” – “εκβιασμός”, “трабунок” – “ληστεία”).

III. Σύμφωνα με τον τρόπο διαμόρφωσης:

- 1) Καθαυτοί νομικοί όροι;
- 2) Δανεισμένοι όροι - όροι που δανείζονται από γενικά χρησιμοποιούμενες λέξεις (π.χ. οι όροι “воля” – “βούληση”, “діяльність” – “δραστηριότητα”), εξειδικευμένους μη νομικούς όρους (π.χ. οι όροι “аборт” – “άμβλωση”, “афінаж” – “αφίναζ”, “вогнепальна зброя” – “πυροβόλο όπλο”) ή εξειδικευμένους νομικούς όρους (π.χ. οι όροι “цінні папери” – “χρεόγραφα”, “банкрутство” – “πτώχευση”, “антиконкурентні узгоджені дії” – “ανταγωνιστικές συμφωνημένες ενέργειες” στο Ποινικό Κώδικα της Ουκρανίας).

Στην Ουκρανική γλώσσα, υπάρχουν πολλές ελληνικές λεξικές μονάδες: “академія” – “ακαδημία”, “кафедра” – “καθέδρα”, “демагогія” – “δημαγωγία”, “демократія” – “δημοκρατία”. Αργότερα, μέσω της λατινικής και των ευρωπαϊκών γλωσσών, ενώ αρχικά έχουν διεισδύσει δάνεια από την ελληνική γλώσσα, όπως “амністія” – “αμνηστία”, “автономія” – “αυτονομία”, “дактилоскопія” – “δακτυλοσκοπία”, “клептоманія” – “κλεπτομανία”, “наркоманія” – “ναρκομανία” κ.λπ.

Ωστόσο, οι περισσότεροι δανεισμοί στην Ουκρανική γλώσσα, είναι λατινισμοί. Οι λατινισμοί, είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των νομοθετικών κειμένων. Πολλοί λατινισμοί – “атестація” – “ατεστάτσια”, “апеляція” – “απελάστσια”, “арест” – “αρρεστ”, “афект” – “αφεκτ”, “адвокат” – “αντβοκατ”, “документ” – “ντοκουμέντ”, “Конституція” – “κονστιτούτσια”, “нотаріус” – “νοταρίους”, “юстиція” –

“γιουστίτσια” κ.λπ. - έχουν ενσωματωθεί τόσο στο λεξιλόγιο του σύγχρονου Ουκρανικού δικαίου, που οι φυσικοί ομιλητές συχνά ξεχνούν τη λατινική τους καταγωγή και τα αντιλαμβάνονται ως φυσικές ουκρανικές λέξεις.

IV. Σύμφωνα με τη δομή:

- 1) απλές έννοιες (λέξη). Οι λέξεις-έννοιες κατά λεξικο-γραμματική σχέση, διαιρούνται σε ουσιαστικά (“право” – “δίκαιο”, “суддя” – “δικαστής”, “усиновлення” – “υιοθεσία”), επίθετα (“правовий” – “νομικός”, “законний” – “νόμιμος”, “злочинний” – “εγκληματικός”), ρήματα (“апелювати” – “απευθύνομαι”, “заарештувати” – “συλλαμβάνω”, “ув’язнити” – “φυλακίζω”), επιρρήματα (“беззаконно” – “παράνομα”, “злочинно” – “εγκληματικά”, “неумисно” – “ακούσια”, “умовно” – “υπό όρους”). Η κυριαρχία των ουσιαστικών μορφών οδήγησε στο ουσιοποιημένο χαρακτήρα του νομικού ορολογικού συστήματος.
- 2) σύνθετες έννοιες (συνδυασμοί λέξεων). Οι ορολογικοί συνδυασμοί μπορεί να είναι δι-, τρι-, τετρα- και πολυσυστατικοί.

Οι πολυσυστατικοί συνδυασμοί όρων, που υποδηλώνουν μια συγκεκριμένη νομική έννοια, αποτελούν μια αδιαίρετη, αρκετά τεκμηριωμένη σημασιολογική ενότητα (“правове регулювання ринку цінних паперів” – “νομική ρύθμιση της αγοράς αξιών”, “матеріальна відповідальність членів колективного сільськогосподарського підприємства” – “υλική ευθύνη μελών κοινοτικής γεωργικής επιχείρησης”).

V. Σύμφωνα με τη σημασιολογία:

- 1) μονοσήμαντος νομικός όρος;
- 2) πολυσήμαντος νομικός όρος. Οι αρχαίοι όροι του δικαίου κατά την εξέλιξή τους, χρησιμοποιήθηκαν για να ονοματοδοτήσουν διάφορες, συνήθως συναφείς έννοιες (π.χ. “суд” – “δικαστήριο”: “судовий процес” – “δικαστική διαδικασία”, “судова справа” – “δικαστική υπόθεση”, “дізнання” – “έρευνα”, “закон” – “νόμος”, “судовий орган” – “δικαστικό όργανο”, “вирок” – “απόφαση”, “покарання” – “ποινή”). Αν και κυρίαρχη είναι η τάση για την εξάλειψη της

πολυσημίας, μια σειρά πολύπλοκων όρων, διατηρούν πολλαπλές σημασίες: “конвент” – “σύμβαση”, “аболіція” – “βολίτιο”, “право” – “δίκαιο”, “винний” – “ένοχος”, “суд” – “δικαστήριο” κ.ά. (Αρτικούτσα, 2008).

Σύμφωνα με τον Π. Μ. Ραμπίνοβιτς, ένα παραγωγικό μέσο για τη δημιουργία νομικών όρων στην Ουκρανία, είναι η διαφοροποιητική αξιοποίηση ξένων (κυρίως ελληνικών ή λατινικών) μορφοστοιχείων που έχουν αποκτήσει το καθεστώς των διεθνολατρειών:

Α) προθέσεων: αντι-/анти-, δι-/ди-, δυσ-/дис-, μεταξύ άλλων, που συγκεντρώνονται στις κατηγορίες ουσιαστικών ριζών (“антидержавний” – “αντικρατικός”, “демаркація” – “δημαρκατία”, “дискваліфікація” – “διασυρμός” κ.λπ.);

Β) προθημάτων: κουάζι-/квazi-, μακρο-/маκρο-, μικρο-/μiκρο-, φωτο-/φoтo (“квaziгpошi” – “κουάζι-χρήματα”, “фoтoгpафiя (кримiналiстична)” – “φωτογραφία (εγκληματολογική)” κ.λπ.). Η διαδικασία αξιοποίησης των προθημάτων και επιθετικών στοιχείων στην ουκρανική γλώσσα λαμβάνει χώρα ενώ έχουν ενεργητική χρήση σε άλλες γλώσσες, ειδικά στα πολωνικά, που επιτρέπει να μιλάμε για την τάση χρήσης του παραπάνω μοντέλου δημιουργίας λέξεων στη γλώσσα του δικαίου, το οποίο οι σύγχρονοι ορολόγοι αποκαλούν υπερσύστημα (Π. Μ. Ραμπίνοβιτς, 2017).

1.4 Ανάλυση των χαρακτηριστικών του συστήματος ορολογίας της ελληνικής γλώσσας

Κατά τη γνώμη του Κ. Βαλεοντή, παρά τις αναμφισβήτητες ομοιότητές της με τις περισσότερες ευρωπαϊκές νομικές γλώσσες, η ΝΕΝΓ (Νεοελληνική Νομική Γλώσσα) ως σύνολο (т.έ. όχι μόνο ως προς την ορολογία της), παρουσιάζει (υπό την θέαση μιας σύγχρονης ανάλυσης) τρεις ιδιαιτερότητες, οι οποίες ωστόσο εμφανίζονται – αν και αισθητά σε μικρότερο βαθμό – και σε κάποιες άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες (Βαλεοντής, 2014).

Συγκεκριμένα:

1. Εξαιτίας της προηγούμενης επικράτησης της Καθαρεύουσας, στη σύγχρονη ΝΕΝΓ, επιβιώνουν μέχρι σήμερα πολλά λόγια χαρακτηριστικά στοιχεία τα οποία δεν περιορίζονται απλώς και μόνο στη λεξική βαθμίδα (ορολογία και λοιπά λεκτικά στοιχεία), αλλά επεκτείνονται και στη μορφολογική, τη συντακτική και τη φωνολογική βαθμίδα, μερικές φορές με τον λόγιο τύπο να συνυπάρχει με τον δημώδη (εκκλαϊκευμένο) τύπο της απλής καθομιλουμένης γλώσσας· για παράδειγμα, ενώ η ΝΕΚ (Νεοελληνική Κοινή) δεν διαθέτει μετοχή αορίστου, στη ΝΕΝΓ βρίσκουμε πολλές τέτοιες μετοχές, ως επί το πλείστον ουσιαστικοποιημένες (“ζημιώσας” – δηλαδή, αυτός που προκάλεσε «ζημία» σε κάποιον άλλον, “προστήσας”, δηλαδή, αυτός που «έστησε» κάποιον κ.ά.), οι οποίες αποτελούν νομικούς όρους και έχουν καθιερωθεί σε αυτό τον τύπο.

Ο Ε. Παναρέτου επιβεβαιώνει ότι, τα λόγια στοιχεία της ΝΕΝΓ, εμφανίζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο για τον ορολόγο όσο και για τον νομικό γλωσσολόγο, κατ’ αρχήν από λεξικολογική άποψη, δηλαδή στο μέτρο και την έκταση κατά την οποία εμφανίζονται λέξεις, εκφράσεις ή νομικοί όροι με αρχαϊκή ή λόγια μορφολογικά, συντακτικά ή/και φωνολογικά/ηχοτακτικά χαρακτηριστικά στοιχεία, ιδιαίτερα μάλιστα ως προς τους νομικούς όρους, όπου ο ορολόγος ενδέχεται να κληθεί ώστε να κρίνει εάν ένας νομικός όρος πρέπει να τυποποιηθεί στον πρωτογενή αρχαϊκό του τύπο ή να ενσωματωθεί προσαρμοσμένος στους κανόνες της σύγχρονης Νεοελληνικής Κοινής (ΝΕΚ). Χαρακτηρίζουμε “απόλυτη” αυτή την ιδιαιτερότητα ως προς τις παρούσες νομικές ποικιλίες ύφους άλλων γλωσσών, και όχι ως προς τη ΝΕΚ στο σύνολό της, καθώς είναι έκδηλα διακριτό ότι η σύγχρονη ΝΕΚ, όπως διαμορφώθηκε, εμπεριέχει και αυτή λόγιες λέξεις και δομές – όμως λιγότερες απ’ ό,τι η νομική υφολογική ποικιλία της. Λόγιες λέξεις και φράσεις, βρίσκουμε σαφώς, στις περισσότερες ευρωπαϊκές ΝΓ (Νομική Γλώσσα) που διαθέτουν μία μακρόχρονη γραπτή παράδοση, αλλά λόγια μορφολογικά και συντακτικά στοιχεία σε πολύ λίγες γλώσσες, όπως λ.χ. στην Ολλανδική, μέχρι τις αρχές του 20ού αι., ενώ σε καμία νομική γλώσσα δεν απαντάται – η άλλοτε – πλήρης και συστηματική μορφολογική, φωνολογική, γραμματική και

συντακτική διφυΐα μεταξύ Αρχαϊζουσας-Καθαρεύουσας και Δημοτικής γλώσσας (Παναρέτου, 2009).

2. Εν μέρει, ως συνεπακόλουθο της προαναφερθείσας ιδιαιτερότητας, αλλά και εξαιτίας των ποικίλων νομικών παραδόσεων από τις οποίες άντλησε νομολογικό υλικό το Ελληνικό Δίκαιο, η ΝΕΝΓ είναι πολύτυπη και πολύ λιγότερο ομοιόμορφη σε σχέση με την αντίστοιχη νομική παράδοση άλλων γλωσσών της Ευρωπαϊκής ηπείρου, χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι στη ΝΓ των τελευταίων δεκαετιών απουσιάζουν πλήρως φαινόμενα σαν αυτό της πολυωνυμίας, της πολυσημίας ή και της ομωνυμίας. Η Ε. Παναρέτου, έχει παρατηρήσει σχετικά, “το γεγονός ότι σε άλλους νόμους επιλέγονται οι καθημερινές λέξεις για τους μη νομικούς όρους και σε άλλους οι λόγιες, θίγει την ομοιομορφία αλλά και τον απρόσωπο χαρακτήρα που θα έπρεπε να έχουν οι νόμοι” (Παναρέτου, 2009).

3. Επιπλέον, η ΝΕΝΓ εμφανίζει και μία άλλη ιδιαιτερότητα η οποία – αν και δεν είναι αποκλειστική ιδιαιτερότητά της, την προσεγγίζει περισσότερο με συγκεκριμένες ευρωπαϊκές ΝΓ. Πρόκειται για την σχεδόν πλήρη απουσία άμεσων δανείων, είτε όρων είτε λοιπών λέξεων (ασφαλώς με εξαίρεση, δανεισθέντα λεκτικά σχήματα και όρους τα οποία ήταν άμεσα δάνεια που είχαν διεισδύσει ήδη στην αρχαία Ελληνική γλώσσα), χαρακτηριστικό που προσεγγίζει τη ΝΕΝΓ περισσότερο στη νομολογία γλωσσών, όπως είναι η νομολογία της Τσεχικής, της Ισλανδικής, της Γερμανικής (και, πιο συγκεκριμένα, τη Γερμανικής προερχομένης από τη Γερμανία και όχι της Γερμανικής γλώσσας η οποία προέρχεται από την Ελβετία, όπου η δεδομένη Γερμανική γλώσσα, ειδικά στον νομικό της λόγο, συμπεριλαμβάνει πάμπολλους όρους που είναι δάνειοι από την Γαλλία). Στη ΝΕΝΓ, ιδιαιτέρως στα δικόγραφα και στις αποφάσεις των δικαστηρίων, “η πόρτα” (στην λατινική γλώσσα, “porta”) αναφέρεται πολύ συχνά (μάλιστα, έως τη δεκαετία του 80', αποκλειστικά) ως θύρα, “η σκάλα” (στην λατινική γλώσσα, “scala”) ως κλίμακα, το “τέλεφαξ” ή “φαξ” (στην αγγλική γλώσσα, “tele-fax” ή “fax” και στην λατινική γλώσσα, “fac simile”) ως τηλεομοιότυπο, το γκολ (στην αγγλική γλώσσα, “goal”) ως στόχος κ.λ.π.

Σύμφωνα με τον Γ. Στεφανίδη, οι όροι της ΝΓ, ως γλωσσικές οντότητες (τ.έ. ανεξάρτητα από το εννοιολογικό τους περιεχόμενο), σε αντίθεση με τους νομικούς όρους των άλλων ΓΕΣ (Γλώσσα για Ειδικούς Σκοπούς), εμφανίζουν κάποια διαγλωσσικά χαρακτηριστικά σε μεγαλύτερη ένταση, αλλά όχι κάποιες απόλυτες ιδιαιτερότητες που να μην συναντώνται σε καμία άλλη ΓΕΣ (Στεφανίδης, 2019).

Συγκεκριμένα:

1. Έχουν συχνότερα τη μορφή σύνθετων όρου, πολυλεκτικού ή μονολεκτικού, ανάλογα με τις δυνατότητες που παρέχει η εκάστοτε γλώσσα: έτσι έχουμε π.χ. “γονική μέριμνα”, “γονική παροχή”, “έγκλημα διακινδύνευσης”, “έγκλημα εκ προμελέτης”, “έγκλημα εξ αμελείας”, “έγκλημα εν βρασμώ ψυχής”, “έγκλημα παράλειψης καθήκοντος”, “προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας”, “εσχάτη προδοσία”, “βαρεία αμέλεια”, “απειθεία κατά της αρχής”, “αντιποίηση αρχής” κ.ά.

2. Εμφανίζουν, όπως όλες οι ΘΕΓΕΣ (Θεσμική Γλώσσα για Ειδικούς Σκοπούς), πολύ μικρότερο ποσοστό πάγιων παραγωγικών προσφυμάτων σε σύγκριση με τους όρους των περισσότερων ΤΕΓΕΣ (Τεχνική Γλώσσα για Ειδικούς Σκοπούς), όπως π.χ. “οι χημικοί”, “βιολογικοί”, “ιατρικοί”, “πληροφορικοί”, “μαθηματικοί” κ.ά. όροι, εμφανίζουν προσφύματα ανάλογα με τα -ένιο, -ύλιο, -άνιο, -γενής, -γόνο, -μανία, μεγα-, γιγα-, παιδο-, δολο- (ή τα αντίστοιχά τους σε άλλες γλώσσες) κ.τ.ό. των θετικών επιστημών δεν συνηθίζονται στις περισσότερες ΝΓ.

Επιπλέον, ο Κ. Βαλεοντής έχει παρατηρήσει ότι, οι όροι της ΝΕΝΓ, ομοίως ως γλωσσικές οντότητες (τ.έ. ανεξάρτητα από το εννοιολογικό νομικό τους περιεχόμενο), αναφορικά με τους όρους της νομολογικής ποικιλίας ύφους άλλων γλωσσών, εμφανίζουν ορισμένα χαρακτηριστικά σε πιο μεγάλη ένταση, αλλά και πάλι όχι κάποιες απόλυτες ιδιαιτερότητες τις οποίες να μην τις εντοπίζουμε σε καμία άλλη γλώσσα (Βαλεοντής, 2014).

Συγκεκριμένα:

1. Είναι πολυάριθμοι, σε σύγκριση με άλλες νομικές γλώσσες, πράγμα που θυμίζει έντονα την ουκρανική νομική γλώσσα (ΟΥΝΓ), αυτό οφείλεται:

A) στα πολλά προθήματα (προ-, ανά- παρα-, υπό-, συν-, περι-, απο-, μετά-, επι-, κατά- κ.λπ.) που δύναται να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία νέων νομικών όρων από απλές γνωστές λέξεις (που ήδη υπήρχαν ως όροι ή όχι);

B) στην ευχέρεια της σύνθεσης, η οποία όμως είναι μεγαλύτερη στη ΝΕΝΓ απ' ό,τι στην ΟΥΝΓ;

Γ) στο γεγονός, ότι η ελληνική νομική σκέψη, η οποία (όπως και η γερμανική νομική σκέψη από την οποία είναι βαθιά επηρεασμένη), στηρίζεται πάνω στην εννοιολογική ανάλυση, η οποία απαιτεί μεγαλύτερο αριθμό σαφώς διακριτών και κατανοητών εκφράσεων.

2. Οι νομικοί όροι, συχνά έχουν συνώνυμα ή και ομώνυμα, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν διάφορες μορφές ασυμμετρίας εντός του ίδιου γλωσσικού συστήματος, χαρακτηριστικά που οφείλονται ως επί το πλείστον στην ανάμειξη της λαϊκής (δημώδης, απλή καθομιλουμένη γλώσσα) και της λόγιας γλώσσας, στην ανάμειξη της ουκρανικής και της ελληνικής νομικής παράδοσης, καθώς και στην έλλειψη κεντρικού ειδικού φορέα που να ρυθμίζει τη ΝΕΝΟ· έτσι π.χ. υπάρχουν οι ταυτόσημοι όροι “εφεσιβάλλω” και “εκκαλώ”, αλλά ο πρώτος όρος παράγει μόνο το επίθετο “εφεσίβλητος” (δηλαδή, που προσβλήθηκε σε ανώτερη δικαστική βαθμίδα με έφεση), ενώ ο δεύτερος όρος παράγει μόνο το επίθετο “ανέκκλητος” (δηλαδή, που δεν δύναται σε ανώτερη δικαστική βαθμίδα να προσβληθεί με έφεση)· ομοίως, στο Αστικό Δίκαιο, υπάρχει ο όρος “αστικός” (Αστικός Κώδικας, αστική διαφορά, αστικά δικαιώματα, αστική εταιρεία, αστικές υποχρεώσεις, αστικές αξιώσεις, αστικά ασφαλιστικά μέτρα κ.ά.), καθώς και ο ταυτόσημος όρος “πολιτικός”, ο οποίος όμως χρησιμοποιείται με διαφορετικά ουσιαστικά (Πολιτική Δικονομία, Πολιτικά Δικαστήρια, πολιτικά δικαιώματα, πολιτική υπόθεση, πολιτική προστασία) και, επιπλέον, ταυτίζεται στη μορφή και την ετυμολογία με τον όρο “πολιτικός” του Συνταγματικού Δικαίου και της Πολιτικής Επιστήμης· μια άλλη περίπτωση ομωνυμίας, είναι ο όρος «ενοχή», ο οποίος στο Αστικό Δίκαιο σημαίνει τη σχέση, βάσει της οποίας ένα πρόσωπο έχει υποχρέωση προς ένα άλλο σε παροχή, ενώ στο Ποινικό Δίκαιο υποδηλώνει τη δικαστικώς

επιβεβαιωμένη ποινική ευθύνη του κατηγορουμένου ως προς την αξιόποινη πράξη για την οποία κατηγορείται στα όρια συγκεκριμένης ποινικής δίωξης.

3. Στη νομική πράξη, είναι πολύτυποι ως προς τη νομολογική μορφή τους, γεγονός που παρομοίως ως επί το πλείστον οφείλεται στην ανάμειξη της καθομιλουμένης και της λόγιας γλώσσας, καθώς και στην έλλειψη ενός κεντρικού ειδικού φορέα ο οποίος να ρυθμίζει τη ΝΕΝΟ· π.χ. “νόμιμη αιτία” και “νόμιμος αιτία”, “βαρείας αμέλειας” και “βαρείας αμελείας” και “βαρ(ε)ιάς αμέλειας” κ.ά.

4. Ειδικά, οι μονολεκτικοί σύνθετοι όροι ή κάποια λεξηματικά στοιχεία νομικών όρων πολυλεκτικών σύνθετων νομικών όρων της ΝΕΝΟ (Νεοελληνική Νομική Ορολογία), δημιουργούνται μέσω ενός πλήθους παραγωγικών καταλήξεων – οι οποίες συχνά, αλλά όχι υποχρεωτικά – προέρχονται από λέξεις, όπως “δόχος” (κλεπταποδόχος, δικαιοδόχος, διάδοχος, δωρεοδόχος, κληροδόχος, εντολοδόχος, παραγγελιοδόχος), “λήπτης” (δωρεολήπτης, πιστολήπτης, δικαιολήπτης, παραλήπτης), “δικείο” (Κακουργιοδικείο, Ειρηνοδικείο), “δίκης” (Πταισματοδίκης, Στρατοδίκης, Ειρηνοδίκης, Πλημμελειοδίκης), “ούχος” (ενεχυρούχος, δικαιούχος, αδειούχος, κληρούχος, μεσεγγυούχος), “δικία” (αυτοδικία, αντιδικία, ετεροδικία, επιδικία, αρνησιδικία, ερημοδικία, τελεσιδικία, εκκρεμοδικία), “βλητος” (εφεσίβλητος, απόβλητος, αναιρεσίβλητος, αδιάβλητος), “δικος” (πρωτόδικος, διάδικος, άδικος, αντίδικος, ομόδικος, επίδικος, κατάδικος, ένδικος, υπόδικος, εξώδικος, αυτόδικος), “γραφο” (τοπόγραφο, χρεόγραφο, αξιόγραφο, δικόγραφο, απόγραφο), “βαρής” (ετεροβαρής, ανισοβαρής, αμφοτεροβαρής), “ρυθμος” (ομόρρυθμος, ετερόρρυθμος) κ.ά., ως επίσης και προθήματα, όπου συχνά προέρχονται από ουσιαστικά που είναι οι ίδιοι νομικοί όροι, όπως, δωρεο-, δανειο- εφεσί-, αναιρεσί-, δικαιο-, δικο- κ.ά., όπως ευκρινώς παρατηρούμε στους ανωτέρω προαναφερθέντες νομικούς όρους.

ΣΥΝΟΨΗ 1^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η νομική ορολογία, είναι ένα ιστορικά διαμορφωμένο σύνολο όρων που αντιπροσωπεύει το νομικό σύστημα και βοηθά στην επικοινωνία του τομέα της νομοθεσίας και στην απομονή του δικαίου. Αυτή η ορολογία, είναι αντικείμενο μελέτης και στη νομική επιστήμη και στη γλωσσολογία. Ο νομικός όρος αντιπροσωπεύει νομικές έννοιες και συνεπώς, πρέπει να είναι συγκεκριμένος, συντόμος και σταθερός σε όλο το νομικό σύστημα.

Η ουκρανική νομική ορολογία, διαμορφώνεται παράλληλα με την εξέλιξη του δικαίου, με κύριες πηγές όπως τα πρώτα νομικά έγγραφα. Υπάρχουν πέντε κύριες πηγές που συνεισφέρουν στον εμπλουτισμό της ουκρανικής νομικής ορολογίας, συμπεριλαμβανομένων δανείων από τα λατινικά, από νομοθετικές πράξεις της Ρως του Κιέβου, από σύγχρονα νομικά συστήματα, από ουκρανικές νομοθετικές πράξεις και διεθνείς συμφωνίες. Η νομική γλώσσα έχει λειτουργικά χαρακτηριστικά που εξυπηρετούν τις ανάγκες του νομικού τομέα, με έμφαση στην ακρίβεια και την επιστημονικότητα.

Η δημιουργία των πρώτων νομικών κανόνων (νόμων) στην αρχαία Ελλάδα, ξεκίνησε με τους άγραφους νόμους, που θεωρούνταν ότι προέρχονταν από τους θεούς και διέπονταν από το εθμικό δίκαιο. Η σχέση των αρχαίων με τους θεούς αποτυπώνονταν στην προφορική παράδοση και στον γραπτό λόγο, ενώ ο γραπτός λόγος θεωρείτο μέσο επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπου και θεϊκού. Οι πρώτες νομοθετήσεις, όπως οι νόμοι του Λυκούργου και του Μίνωα, αποτελούν τημν ιστορική βάση απαρχής του ελληνικού δικαίου, ενώ η λακωνικότητα, η ακρίβεια και ο ορθολογισμός χαρακτήριζαν τη νομική γλώσσα της εποχής. Το σύγχρονο ελληνικό δίκαιο, επηρεασμένο από την αρχαία παράδοση, συνεχίζει να αποτελεί το θεμέλιο της νομικής και κοινωνικής δομής της χώρας. Η ουκρανική γλώσσα στον τομέα του δικαίου, αναπτύσσεται με βάση τη συσσώρευση εμπειρίας του κράτους και την επιστημονική μελέτη των νομικών φαινομένων. Η νομική ορολογία κατατάσσεται κατά κατηγορίες, συμπεριλαμβανομένων των νομικών όρων της νομοθεσίας, της

διδασκαλίας και της νομικής πρακτικής, και διαμορφώνεται με βάση τη δομή, τη σημασιολογία και τον τρόπο διαμόρφωσης.

Η ΝΕΝΓ, παρά τις ομοιότητές της με άλλες ευρωπαϊκές νομικές γλώσσες, διακρίνεται από τρεις ιδιαιτερότητες: τη σύγκλιση λόγιας και δημόδους γλώσσας, την πολύτυπη φύση της και τη σχεδόν πλήρη απουσία άμεσων δανείων, παρουσιάζοντας ορισμένες ομοιότητες με άλλες ευρωπαϊκές νομικές γλώσσες, όπως η ΟΥΝΓ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

2.1 Σύγκριση του νομικού ορολογικού συστήματος των δύο γλωσσών

Η συγκριτική ανάλυση μεταξύ της ουκρανικής και της ελληνικής νομικής ορολογίας, αναδεικνύει τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές που ενυπάρχουν στα δύο ορολογικά συστήματα, αντικατοπτρίζοντας τις ευρύτερες νομικές, γλωσσικές, και πολιτισμικές σχέσεις της κάθε χώρας. Παρακάτω παρουσιάζεται μια ολοκληρωμένη αναλυτική σύνθεση των βασικών διαπιστώσεων:

1. Γλωσσικές και Πολιτισμικές Ρίζες:

Η ουκρανική νομική ορολογία, ενσωματώνει την ποικιλομορφία της κρατικής εμπειρίας και την επίδραση ξένων γλωσσών στην νομοθεσία της, καταδεικνύοντας την ευρεία γλωσσική και νομική περιπλοκότητα μέσα από τις εξελίξεις της σύγχρονης ουκρανικής κοινωνίας.

Μερικά παραδείγματα ουκρανικής νομικής ορολογίας που αντικατοπτρίζουν την επίδραση ξένων γλωσσών και τη γλωσσική πολυπλοκότητα, είναι: “Конституція” (Σύνταγμα) - προέρχεται από τη λατινική λέξη “constitutio”, “Кримінальний кодекс” (Ποινικός Κώδικας) - προέρχεται από τη γαλλική λέξη “code”, “Цивільний кодекс” (Αστικός Κώδικας) - προέρχεται από τη γαλλική λέξη “civil”, “Апеляційний суд” (Εφετείο) - προέρχεται από τη γαλλική λέξη “appelation”.

Η ελληνική νομική ορολογία, αντανακλά τη συνέχεια της γλωσσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, με τα λόγια στοιχεία και τη συνειδητή αποφυγή άμεσων δανείων, μαρτυρώντας μια μακραίωνη βαθιά ρίζα στην ελληνική νομική σκέψη.

Μερικά παραδείγματα ελληνικής νομικής ορολογίας που αποτυπώνουν και αντανακλούν τη συνέχεια της γλωσσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, είναι: “Σύνταγμα” - προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “συντάγμα” (ετυμολογία: συντάσσω / συντάττω, σύν-ταγ- [τάσσω] + -μα), “Αναίρεση” - προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “αναίρεσις” (ετυμολογία: αναιρέ[ω] / αναιρώ + -σις),

“Αυτεπάγγελτη δίωξη” – προέρχεται από την αρχαία ελληνική έννοια της “αυτεπάγγελης δικαιοσύνης”.

2. Σύνθεση Ορολογίας:

Και στα δύο γλωσσικά συστήματα νομικής ορολογίας, υπάρχει εμφανής η ανάγκη για κατηγοριοποίηση και συστηματοποίηση της ορολογίας, με την ουκρανική να επιδεικνύει μια διακριτή τάξη μεταξύ γενικής, τομεακής και διατμηματικής ορολογίας (γενική ορολογία: “найка” (επιστήμη), τομεακή ορολογία: “медицина” (ιατρική), διατμηματική ορολογία: “інформація” (πληροφορία)), ενώ η ελληνική παρουσιάζει μια πλουτοπαραγωγικότητα με την ύπαρξη πολυάριθμων παραγωγικών καταλήξεων (“λογία” - π.χ. “βιολογία” (μελέτη της ζωής), “νομία” - π.χ. “οικονομία” (μελέτη της οικονομίας), “λογίστης” - π.χ. “λογιστής” (επαγγελματίας στον τομέα της λογιστικής)).

3. Δομή και Μορφή:

Η ουκρανική νομική ορολογία, δείχνει μια σαφή προτίμηση στην απλότητα (“право на спадщину” – “δικαίωμα κληρονομιάς”, “договір” – “σύμβαση”, “правопорушення” – “παράβαση του νόμου”) και την άμεση σημασιολογική αντιστοιχία, προσλαμβάνοντας όμως και σύνθετες έννοιες με πολυσήμαντους όρους (“правозастосування” – “εφαρμογή του νόμου” (η σύνθετη έννοια, συμπεριλαμβάνει την εφαρμογή του νόμου σε διάφορες περιστάσεις και περιβάλλοντα), “правова відповідальність” – “νομική ευθύνη” (αναφέρεται στην ευθύνη που έχει κάποιος σύμφωνα με το νόμο, και μπορεί να είναι ποινική, αστική ή διοικητική), “правовий акт” – “νομική πράξη” (αναφέρεται σε οποιαδήποτε πράξη ή απόφαση που έχει νομική ισχύ, όπως νόμοι, διατάξεις, κανονισμοί και υπουργικές αποφάσεις ή εγκύκλιοι)).

Αντίστοιχα, η ελληνική ορολογία εκφράζει μια συμπλεγματοκτικότητα με σύνθετες έννοιες (“δικαστική αντικειμενικότητα”, “αδικοπραξία”, “ποινική ευθύνη”) και την υποστήριξη εννοιολογικής διεύρυνσης μέσα από την εκτεταμένη χρήση συνώνυμων και ομώνυμων (“αντικειμενική ευθύνη” έναντι “υποκειμενικής ευθύνης”, “ποινική

αδικοπραξία” έναντι “ποινικής παράβασης”), ανοίγοντας ένα ευρύ φάσμα για την παραγωγή νέων όρων.

4. Προθέσεις και προθήματα:

Στη νομική ορολογία της Ουκρανικής και της Ελληνικής γλώσσας, οι προθέσεις και τα προθήματα, ενδέχεται να έχουν όμοια, παραμυερή ή και διαφορετική χρήση και σημασία. Μερικά παραδείγματα σύγκρισης:

- Αντι- (проти, anti-):

Στην Ουκρανική γλώσσα, η πρόθεση “проти”, χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει αντίθεση ή αντίσταση, όπως στον όρο “протиπравний” (αντινομικός). Στην Ελληνική γλώσσα, η πρόθεση “αντι-“ χρησιμοποιείται επίσης για να υποδηλώσει αντίθεση, όπως στον όρο “αντίδικος” (αντίπαλος στη δίκη).

- Μακρο- (макро-, macro-):

Στην Ουκρανική γλώσσα, το πρόσθημα “макро-“ χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει κάτι γενικό, όπως στον όρο "маκροοικονομία" (μακροοικονομία). Στην Ελληνική γλώσσα, το πρόσθημα "μακρο-" χρησιμοποιείται επίσης για να υποδηλώσει κάτι μεγάλης κλίμακας, όπως στον όρο “μακροπρόθεσμος” (μακροπρόθεσμος στόχος).

- Υπερ- (над-, hyper-):

Στην Ουκρανική γλώσσα, η πρόθεση “над-“ χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει υπέρβαση ή υπερβολή, όπως στον όρο “надзвичайний” (υπερβατικός). Στην Ελληνική γλώσσα, η πρόθεση “υπερ-“ χρησιμοποιείται επίσης για να υποδηλώσει υπέρβαση, όπως στον όρο “υπεράσπιση” (υπερασπιστική δράση).

- Δια- (через-, dia-):

Στην Ουκρανική γλώσσα, η πρόθεση “через-“ χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει διέλευση ή διασταύρωση, όπως στον όρο ”черезкордонний” (διασυνοριακός). Στην Ελληνική γλώσσα, η πρόθεση "δια-" χρησιμοποιείται επίσης για να υποδηλώσει διέλευση ή διασύνδεση, όπως στον όρο "διαμεσολάβηση" (διαμεσολαβητική διαδικασία).

2.2 Σύγκριση σημασιολογικών αποχρώσεων και της χρήσης νομικών όρων των δύο γλωσσών

Η σημασιολογία των λέξεων και η χρήση νομικών όρων, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες στη διατήρηση και τη μετάδοση της νομικής γνώσης ανάμεσα σε διαφορετικές γλώσσες. Κατωτέρω, θα εξετάσουμε τις σημασιολογικές αποχρώσεις και τη χρήση νομικών όρων στην ελληνική και ουκρανική γλώσσα, δίνοντας έμφαση στις αναμεταξύ τους διαφορές και ομοιότητες.

Αρχικά, πρέπει να σημειωθεί, ότι η χρήση νομικών όρων στις δύο γλώσσες αντικατοπτρίζει την ιστορική εξέλιξη και τον πολιτισμικό πλούτο αντίστοιχα της κάθε χώρας. Έτσι λοιπόν, παρατηρούμε ότι ορισμένοι νομικοί όροι μπορεί να έχουν διαφορετικές σημασιολογικές αποχρώσεις ανάλογα με τη γλώσσα στην οποία χρησιμοποιούνται.

Παράδειγμα αυτού, είναι ο όρος “контракт” στα ουκρανικά και η αντίστοιχη λέξη “σύμβαση” στα ελληνικά. Ενώ και οι δύο όροι αναφέρονται σε μια νομική συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών, η λέξη “σύμβαση” στην ελληνική γλώσσα μπορεί να φέρει περισσότερες σημασιολογικές/ερμηνευτικές αποχρώσεις (ως σύμβαση, θεωρείται κάθε συμφωνία μεταξύ δύο μερών γραπτή ή προφορική, ανεξαρτήτως αν είναι νόμιμη ή όχι - πρακτικά σχεδόν όλες οι συναλλαγές και κοινωνικές δραστηριότητες ενός ατόμου θεωρούνται ως σύμβαση, πχ. η αγορά ενός προϊόντος από το σούπερ-μάρκετ ή ο αρραβώνας ή ο γάμος ενός ζεύγους κλπ) οι οποίες αντικατοπτρίζουν το υφιστάμενο νομικό σύστημα και τις νομικές πρακτικές της χώρας.

Ας παραθέσουμε μερικά παραδείγματα για νομικούς όρους που μπορεί να έχουν διαφορετικές σημασιολογικές αποχρώσεις σε διαφορετικές γλώσσες:

Ο όρος “правопорушення” στην ουκρανική νομική γλώσσα, αναφέρεται σε αδίκημα ή αδικοπραξία, ενώ η αντίστοιχη λέξη “αδίκημα” στα ελληνικά μπορεί να έχει διαφορετική ερμηνεία στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου (αναλόγως τον βαθμό βαρύτητας ενός αδικήματος, πταίσμα, πλημμέλημα, κακούργημα).

Ο όρος “власність” στα ουκρανικά μπορεί να αναφέρεται στην ιδιοκτησία ή την περιουσία, ενώ η λέξη “ιδιοκτησία” στα ελληνικά μπορεί να περιλαμβάνει επιπλέον νομικές έννοιες (όπως την πλήρη ιδιοκτησία ενός ακινήτου ή το δικαίωμα αποκλειστικά της χρήσης και εκμετάλλευσης μιας ακίνητης περιουσίας χωρίς να έχει κάποιος το δικαίωμα να την πωλήσει σε άλλο πρόσωπο ή το αποκλειστικό δικαίωμα επί ενός ακινήτου αλλά μετά τον θάνατο του παρόντος χρήστη ή διαχειριστή του εν λόγω ακινήτου. Έτσι λοιπόν, στην ελληνική νομική ορολογία έχουμε έννοιες ιδιοκτησίας όπως η “Υψηλή Κυριότητα” ή η “Επικαρπία”, οι οποίες δεν υπάρχουν στην ουκρανική νομική ορολογία. Επίσης, ως περιουσία, λογίζεται και η κινητή περιουσία, δηλαδή η περιουσία που αφορά μετρητά χρήματα και τραπεζικές καταθέσεις).

Ο όρος “юрисдикція” στα ουκρανικά αναφέρεται στη δικαιοδοσία ή την αρμοδιότητα ενός δικαστηρίου, ενώ η αντίστοιχη λέξη “δικαιοδοσία” στα ελληνικά μπορεί να έχει διαφορετική ερμηνεία στο πλαίσιο του διοικητικού δικαίου (επιπλέον δύναται να σημαίνει εάν μία δίκη ήταν δίκαιη ή όχι, δηλαδή αν αποδόθηκε το δίκαιο ή όχι, καθώς επίσης εάν ικανοποιήθηκε το κοινώς περί δικαίου αίσθημα).

Ο όρος “належна юридична обачність” στα ουκρανικά αναφέρεται στην επαρκή προσοχή ή προσπάθεια που απαιτείται από έναν νομικό φορέα, ενώ η αντίστοιχη έννοια στα ελληνικά είναι η “επιμέλεια” (έχει την έννοια της αποκλειστικής φροντίδας ενός ανήλικου παιδιού ή την αποκλειστική διαχείριση της περιουσίας ενός προσώπου που στερείται δικαιοπρακτικής ικανότητας...).

Ο όρος “закон” στα ουκρανικά αναφέρεται στο κρατικό νομικό κείμενο υψηλής νομικής ισχύος που ρυθμίζει τις πιο σημαντικές κοινωνικές σχέσεις με τη θέσπιση υποχρεωτικών κανόνων συμπεριφοράς των φορέων αυτών των σχέσεων, ενώ ο ελληνικός νομικός όρος “κανόνας”, χρησιμοποιείται για κάθε είδους νόμου (κανόνα, κανονισμό) είτε αυτός αφορά το Σύνταγμα, τη νομοθεσία, τον αθλητισμό, την κοινωνία, το εμπόριο, την θρησκευτική πίστη, τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας, τον ιατρικό ή δημοσιογραφικό κώδικα δεοντολογίας κλπ.

2.3 Ελληνικοί δανεισμοί στην ουκρανική νομική ορολογία

Η ουκρανική νομική ορολογία, έχει δεχθεί επιρροές και δάνεια από διάφορες γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής γλώσσας. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους μια γλώσσα μπορεί να δανειστεί όρους από μια άλλη - οι κυριότεροι λόγοι είναι η ιστορική επιρροή, η πολιτισμική αλληλεπίδραση και η διεπιστημονική μετάγγιση γνώσεων και ιδεών.

Η ελληνική γλώσσα, διαθέτει μία άφθονη πλούσια νομική ορολογία με πολλές εκφάνσεις και έννοιες, όπου ορισμένοι από αυτούς τους ελληνικούς όρους, έχουν εισαχθεί στην ουκρανική νομική ορολογία μέσω δανεισμών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα των παραπάνω, περιλαμβάνουν όρους, όπως "δημοκρατία", "αυτονομία", "αμνηστία", καθώς και άλλους όρους που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Μερικά επιπρόσθετα χαρακτηριστικά παραδείγματα ελληνικών όρων-δανείων στην ουκρανική νομική ορολογία, είναι τα ακόλουθα:

1) “академія” – Ακαδημία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “Ακαδημία”, που αναφέρεται στην Ακαδημία του Πλάτωνος στην αρχαία Αθήνα, η οποία έλαβε το όνομά της από τον ήρωα Ακάδημο.
- **Σημασία:** Χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στην υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα ή στην επιστημονική έρευνα που διενεργείται στα πλαίσια ανωτάτου εκπαιδευτικού και επιστημονικού επιπέδου.

2) “кафедра” – Καθέδρα:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “καθέδρα” (κάθ-έδρα - κατά + έδρα), που σημαίνει την θέση, το κάθισμα, την έδρα ή την βάση (τοποθεσία, στήριγμα) - στην νεοελληνική γλώσσα συχνά αναφέρεται στην καθηγητική έδρα σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή στην έδρα του δικαστηρίου.
- **Σημασία:** Χρησιμοποιείται για να αναφερθεί σε τμήμα ενός πανεπιστημίου ή μιας σχολής και στην σύνθεση των μελών ενός δικαστηρίου.

3) “демократія” – Δημοκρατία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από τον συνδυασμό των λέξεων “δημος” που σημαίνει λαός και “κράτος” που σημαίνει ισχύς.

- **Σημασία:** Αναφέρεται στην εξουσία που ανήκει και απορρέει από τον λαό, δηλαδή στην κυριαρχία του λαού. Το πολιτικό σύστημα της δημοκρατίας, γεννήθηκε στην αρχαία Αθήνα και ήταν άμεση δημοκρατία.

4) “αμνηστία” – Αμνηστία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “άμνηστία” (α+μνηστία) που σημαίνει λήθη, λησμοσύνη, λησμονιά ή συγχώρηση αδικήματος.

- **Σημασία:** Αναφέρεται στην απαλλαγή ατόμου ή ατόμων από την νομική ευθύνη εγκληματικών ή παραβατικών πράξεων που διέπραξαν.

5) “αυτονομία” – Αυτονομία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από τον συνδυασμό των αρχαίων ελληνικών λέξεων “αὐτό” και “νομία” που σημαίνει το να ζεις αυτονόμως, η πολιτική ανεξαρτησία, το να έχεις ίδιους (δικούς σου) νόμους και προέρχεται από το “αυτό-νομος” (αυτός+νέμω) που σημαίνει αυτός που ζει σύμφωνα με τους δικούς του νόμους ή αυτός που έχει τη δική του νομοθεσία.

- **Σημασία:** Αναφέρεται στο πολιτικό καθεστώς, όπου μια οντότητα ή μια κοινότητα, έχει τη δυνατότητα να αυτοδιοικείται και να λαμβάνει αποφάσεις με βάση τους δικούς της κανόνες.

6) “дактилоскопία” – Δακτυλοσκοπία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από τον συνδυασμό των αρχαίων ελληνικών λέξεων “δάκτυλο” που σημαίνει δάχτυλο και “σκοπέω” που σημαίνει παρατήρηση.

- **Σημασία:** Αναφέρεται στη μέθοδο αναγνώρισης ατόμων μέσω της ανάλυσης των αποκλειστικών δακτυλικών αποτυπωμάτων τους.

7) “κλεпτομανία” – Κλεπτομανία:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από τον συνδυασμό των αρχαίων ελληνικών λέξεων “κλεπτο” (“κλέπτω”, αυτός που κλέπτει) που σημαίνει κλέφτης και “μανία” που σημαίνει παραφροσύνη, έμμονη ιδέα ή ψυχοσωματική εξάρτηση.

- Σημασία: Αναφέρεται σε μια ψυχική διαταραχή, όπου ο άνθρωπος έχει ανεξέλεγκτη παθολογική έντονη επιθυμία και ροπή στο να διαπράττει κλοπές.

8) “ολίγαρχία” – Ολιγαρχία:

- Ετυμολογία: Προέρχεται από τον συνδιασμό των αρχαίων ελληνικών λέξεων “ὀλίγος”, που σημαίνει “ολιγός” ως προς τον αριθμό και “ἄρχω” που σημαίνει “κυβερνώ”.

- Σημασία: Χρησιμοποιείται για να περιγράψει το πολιτικό σύστημα, όπου η εξουσία είναι συγκεντρωμένη στα χέρια λίγων ανθρώπων, οικογενειών ή ομάδων.

9) “τιρανία” – Τυραννία:

- Ετυμολογία: Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “τύραννος” που σημαίνει “αυθέντης” ή “τύραννος” (απόλυτος δεσποτικός άρχων).

- Σημασία: Χρησιμοποιείται για να περιγράψει την αυθαίρετη και απολυταρχική εξουσία ενός ατόμου ή μιας ομάδας προσώπων όπου η εξουσία και η δύναμη δεν περιορίζεται ούτε από τους νόμους, ούτε από το Σύνταγμα (πολίτευμα) ή από την βούληση του λαού.

10) “антиνομία” – Αντινομία:

- Ετυμολογία: Προέρχεται από τη σύνθετη λέξη “άντί” που σημαίνει “εναντίον” και “νόμος” που σημαίνει “νόμος” (κανόνας).

- Σημασία: Χρησιμοποιείται για να περιγράψει την αντίθεση μεταξύ δύο αντιφατικών ή αντίθετων αρχών ή νόμων που εκφράζουν αντιφατικά συμφέροντα (για παράδειγμα, μπορεί ένας νόμος να είναι ωφέλιμος για μία ομάδα, αλλά συγχρόνως να είναι επιβλαβής προς το εθνικό συμφέρον μιας χώρας).

11) “αυτορριταρισμ” – Αυτορρύθμιση:

- Ετυμολογία: “αυτορρύθμιση” (αυτό + ρύθμιση).
- Σημασία: Αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία ένα σύστημα ή μια οργάνωση δύναται να ρυθμίσει τον εαυτό της χωρίς εξωτερική παρέμβαση.

12) “κανον” – Κανόνας:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “κανών” που σημαίνει χάρακας, ευθύγραμμος ράβδος, αλλά συγχρόνως είχε και μεταφορική ερμηνεία, όπου σήμαινε κάθε τι το οποίο χρησίμευε στο διακανονισμό ή τον σταθερό καθορισμό άλλων πραγμάτων και διευθέτησης διαφόρων προβλημάτων. Έτσι λοιπόν, τους αρχαίους Έλληνες Συγγραφείς, τους ονόμαζαν “κανόνες”, (γνώμονες), υποδείγματα (μοντέλα) ανωτερότητας που ευρύθμιζαν με τους γραπτούς κανόνες τους την πολιτική και και οικονομικοκοινωνική ζωή στην αρχαία Ελλάδα και γι'αυτό, όσα βιβλία αποδέχθηκε η Εκκλησία ως υποδειγματικά για την πίστη και την λατρεία, ονομάστηκαν συνοπτικά ως “κανών” και “κανονικά” βιβλία.

- **Σημασία:** Αναφέρεται συνήθως σε μια γενική αρχή ή κανόνα που πρέπει να τηρείται ή να εφαρμόζεται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση ή περίπτωση.

13) “кодекс” – Κώδικας:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την ελληνιστική κοινή λέξη “κώδιξ”, η οποία με τη σειρά της προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “κώδιον” που σημαίνει “δέρμα προβάτου”, πάνω στο οποίο χαράσσονταν ή γράφονταν χειρόγραφα κείμενα, τα οποία στη συνέχεια άρχισαν να γράφονται σε περγαμηνές, παπατύρους και χαρτί.

- **Σημασία:** Αναφέρεται σε ένα σύνολο νόμων ή κανόνων που έχουν οριστεί για να ρυθμίζουν μια κοινωνία ή έναν συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας ή δικαίου.

14) “επιστολα” – Επιστολή:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “ἐπιστολή” (επί + στέλλω) που σημαίνει μήνυμα το οποίο αποστέλλεται γραπτώς ή προφορικώς.

- **Σημασία:** Αναφέρεται σε ένα γραπτό μήνυμα που αποστέλλεται από έναν αποστολέα σε έναν παραλήπτη.

15) “μονοπολία” – Μονοπώλιο:

- **Ετυμολογία:** Προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “μονοπώλιον”, η οποία είναι συνδυασμός των λέξεων “μόνος” που σημαίνει μόνος και “πωλέω” που σημαίνει πωλώ.

- Σημασία: Αναφέρεται στην κατάσταση όπου μια εταιρεία ή μια οντότητα, έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία στην πώληση, τον πλήρη έλεγχο της αγοράς ή της διακίνησης (μεταφοράς) ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας σε έναν δεδομένο τομέα.

16) “πεηολογία” – Ποινολογία:

- Ετυμολογία: Προέρχεται από τον συνδυασμό των αρχαίων ελληνικών λέξεων “ποινή” που σημαίνει ποινή και “λόγος” που σημαίνει λόγος ή μελέτη.
- Σημασία: Αναφέρεται στη μελέτη και καταγραφή των ποινών και των μέσων αναμόρφωσης των καταδικασθέντων ατόμων στο πλαίσιο του ποινικού συστήματος.

ΣΥΝΟΨΗ 2ΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η σύγκριση μεταξύ της ουκρανικής και της ελληνικής νομικής νομικής ορολογίας, αναδεικνύει τις ομοιότητες και τις διαφορές στα δύο συστήματα, αποτυπώνοντας τις ευρύτερες νομικές, γλωσσικές και πολιτισμικές σχέσεις της κάθε χώρας. Η ουκρανική νομική ορολογία, αντικατοπτρίζει τη γλωσσική πολυπλοκότητα μέσα από την επίδραση ξένων γλωσσών, ενώ η ελληνική νομική ορολογία διατηρεί τη συνέχεια της γλωσσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της. Και τα δύο συστήματα έχουν την ανάγκη για κατηγοριοποίηση και συστηματοποίηση της ορολογίας, με κάθε γλώσσα να έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και τρόπους έκφρασης.

Η σημασιολογία των νομικών όρων και η χρήση τους, αποτελούν καίριους παράγοντες στην αποτελεσματική μετάδοση της νομικής γνώσης και εμπειρίας μεταξύ διαφορετικών γλωσσών. Η ιστορική εξέλιξη και ο πολιτισμικός πλούτος κάθε χώρας, αντικατοπτρίζονται στη χρήση και τις σημασιολογικές αποχρώσεις των νομικών όρων. Παρατηρούμε διαφορές και ομοιότητες μεταξύ των ελληνικών και ουκρανικών νομικών όρων, όπως στην περίπτωση των όρων "σύμβαση" και "контракт", καθώς και στους όρους "αδίκημα" και "правопорушення", όπου οι διαφορές στη σημασιολογία αντανακλούν τις νομικές διαφορές μεταξύ των δύο χωρών. Αυτές οι διαφορές, είναι πολύ σημαντικές για την κατανόηση του νομικού πλαισίου και των νομικών εννοιών σε κάθε πολιτισμικό πλαίσιο.

Η ουκρανική νομική ορολογία, έχει επηρεαστεί από διάφορες γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής. Ορισμένοι ελληνικοί όροι έχουν εισαχθεί στην ουκρανική νομική ορολογία, όπως "δημοκρατία", "αυτονομία", "αμνηστία" κ.ά. Επιπλέον, υπάρχουν παραδείγματα, όπως "ακαδημία", "καθέδρα", "δακτυλοσκοπία" και άλλοι, που αποδεικνύουν τη συμβολή της ελληνικής στη διαμόρφωση της ουκρανικής νομικής ορολογίας.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Η νομική ορολογία, είναι ένα σημαντικό εργαλείο που βοηθά στην ακριβή και συγκεκριμένη επικοινωνία και στην επακριβή ερμηνεία στον τομέα της νομολογίας και της ορθής δικονομικής εφαρμογής ενός νόμου και της απονομής δικαιοσύνης από τα αρμόδια δημόσια διοικητικά όργανα και τα δικαστήρια. Αντιπροσωπεύει το νομικό σύστημα μιας χώρας και πρέπει να είναι απολύτως κατανοητή από τους επαγγελματίες νομικούς και τους πολίτες. Η νομική ορολογία, διαμορφώνεται μέσα από την ιστορία και την εξέλιξη του νομικού συστήματος και αποτελεί αντικείμενο μελέτης τόσο στον τομέα της νομικής όσο και στη γλωσσολογία.

Στην Ουκρανία, η νομική ορολογία εξελίσσεται παράλληλα με την ανάπτυξη του δικαίου και επηρεάζεται από διάφορες πηγές, όπως τα πρώτα νομικά έγγραφα και τις διεθνείς συμβάσεις, συμφωνίες και συνθήκες. Η διαδικασία διαμόρφωσής της, εμπεριέχει την ενσωμάτωση δανείων από άλλες γλώσσες, την προσαρμογή σε σύγχρονες νομικές ανάγκες (οι οποίες σχετίζονται κυρίως με την εξέλιξη της τεχνολογίας) και που συγχρόνως προκύπτουν από την εξέλιξη της δικαστικής πρακτικής.

Η ελληνική νομική ορολογία, έχει τη βάση της στην αρχαία ελληνική γραμματεία και παράδοση (όπου αποδίδεται πρωτεύουσα σημασία στους άγραφους νόμους και την άρρηκτη σχέση του αρχαίου ελληνικού κόσμου με τους θεούς του Ολύμπου). Ιστορικά, οι πρώτες γραπτές νομοθεσίες, όπως οι νόμοι του Λυκούργου και του Μίνωα, αποτελούν τη βάση απαρχής του ελληνικού δικαίου. Η νομική γλώσσα της αρχαίας Ελλάδας, χαρακτηρίζεται από λιτότητα, ακρίβεια και ορθολογισμό.

Η σύγκριση της ουκρανικής και της ελληνικής νομικής ορολογίας, αναδεικνύει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των δύο συστημάτων. Στην ουκρανική νομική ορολογία, παρατηρούμε την επίδραση ξένων γλωσσών όπως τα λατινικά και τα γαλλικά, όπως στον όρο “Конституція” (Σύνταγμα) που προέρχεται από το λατινικό “constitutio”, ενώ στην ελληνική νομική ορολογία, βασικές έννοιες όπως το “Σύνταγμα” προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα. Και στα δύο συστήματα

υπάρχει η ανάγκη για κατηγοριοποίηση και συστηματοποίηση, αλλά η ουκρανική έχει μια διακριτή τάξη μεταξύ γενικής, τομεακής και διατμηματικής ορολογίας, ενώ η ελληνική νομική ορολογία είναι πλουτοπαραγωγική με πολλαπλές παραγωγικές καταλήξεις, όπως για παράδειγμα: “λογία” - π.χ. “βιολογία” (μελέτη του βίου, δηλαδή της ζωής). Επίσης, η ουκρανική νομική ορολογία προτιμά απλές εκφράσεις με άμεση σημασιολογική αντιστοιχία (“право на спадщину” – “δικαίωμα κληρονομίας”), ενώ η ελληνική νομική ορολογία εκφράζει πιο σύνθετες έννοιες με πολλές παραλλαγές (“δικαστική αντικειμενικότητα”).

Παρόλα αυτά, στην Ουκρανική και Ελληνική γλώσσα, οι προθέσεις και τα προθήματα μπορεί να έχουν παρόμοια ή διαφορετική χρήση και σημασία, όπως για παράδειγμα η πρόθεση “αντι” χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει αντίθεση ή αντίσταση, όπως στον όρο “протиправний”, που σημαίνει “αντινομικός”.

Παρά τις ομοιότητες, υπάρχουν και διαφορές στη σημασιολογία και τη χρήση των νομικών όρων, αντανακλώνοντας τις διαφορετικές νομικές και πολιτισμικές παραδόσεις των δύο χωρών, όπως για παράδειγμα ο όρος “належна юридична обачність” στα ουκρανικά αναφέρεται στην επαρκή προσοχή ή προσπάθεια που απαιτείται από έναν νομικό φορέα, ενώ η αντίστοιχη έννοια στα ελληνικά είναι η “επιμέλεια” (έχει την έννοια της αποκλειστικής φροντίδας ενός ανήλικου παιδιού ή την αποκλειστική διαχείριση της περιουσίας ενός προσώπου που στερείται δικαιοπρακτικής ικανότητας...).

Εντωμεταξύ, η ουκρανική νομική ορολογία έχει δεχθεί επιρροές και δάνεια από διάφορες γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής. Ορισμένοι ελληνικοί όροι έχουν εισαχθεί στην ουκρανική νομική ορολογία μέσω δανεισμών, όπως “δημοκρατία”, “αυτονομία”, “αμνηστία”, κ.ά. Επιπρόσθετα παραδείγματα ελληνικών όρων που δανείστηκε η ουκρανική νομική ορολογία περιλαμβάνουν τον όρο “ακαδημία”, ο οποίος προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη “Ακαδημία” και χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στην υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα ή στην επιστημονική έρευνα σε ανώτερο επίπεδο.

Εν κατακλείδι, αμφότερα τα ορολογικά συστήματα, έχουν την ίδια ανάγκη για κατηγοριοποίηση και συστηματοποίηση της νομικής ορολογίας προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης κατανόηση και η ακρίβεια στη δικονομική γλωσσική επικοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Артикуца, Н. В. (2008). *Μοβα права у її функціональних різновидах. Сьогодення українського мовного середовища*. Київ: Стилос.
2. Балтаджи, П. Μ. (Ред). (2008). *Περекладацька діяльність як фактор формування сучасної системи юридичних термінів*. Μικολαїв: Μικολαївський університет імені Петра Μοгили.
3. Βερбенец, Μ. Β. (2004). *Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування*. (Дис. канд. філол. Ναυκ). Київ: Українська мοβα.
4. Γαϊδαμακα, Ο. Ι. (2015). *Τερμινολογία міжнародного права*. Київ: Юрінком Інтер.
5. Ζίνченко, Ι. Β. (2019). *Юридична термінологія: лінгвокогнітивний аспект*. Київ: Πραοβα думка.=
6. Κοσοβιτς, Β. Μ. (2013). *Πραοβί δεφίνιції як засіб забезпечення створення досконалих нормативно-πραοβιων ακτιών України*. Λέβιβ: Βίςνικ Λέβιβського університету.
7. Πετροβ, Β. Ι. (2012). *Юридична термінологія*. Київ: Ιν Юре.
8. Ραβίновιτς, Π. Μ., & Δυδαση, Τ. Ι. (2017). *Πραοβνιτςα μοβα: οςновні складники (загальнотеορητιτςна характеристιτςка)*. Χαρκίβ: Βίςνικ Νατςιональної ακαδεμίι πραοβιων ναυκ України.
9. Σιδορєнκο, Β. Β. (2017). *Τερμινολογία міжнародного права: лінгвістιτςνιτςний аспект*. Київ: Ινститут держави і πραοβα іμ. Β. Μ. Κορετςького ΗΑΗ України.
10. Чулінда, Л. Ι. (2005). *Українська πραοβνιτςα терμινολογία*. Київ: Ακαδεμια αδβοκατυρι України.
11. Βαλεοντής, Κ., & Κριμπάς, Π. (2014). *Νομική Γλώσσα, Νομική Ορολογία: Θεορία και Πράξη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
12. Γιάννου, Κ. (2018). *Νομική Ορολογία: Έννοιες και Αρχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

13. Παναρέτου, Ε. (2009). *Νομικός λόγος. Γλώσσα και δομή των νόμων*. Αθήνα: Παπαζήσης.
14. Πέτρου, Α. (2015). *Νομική Τερμινολογία: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
15. Στεφανίδης, Γ. (2019). *Νομική Ορολογία και Δικαστική Λογοτεχνία*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

16. Голубовська, І. О., Шовковий, В. М., Лефтерова, О. М., Лазер-Паньків, О. В., Штиченко, І. Ю., Письменна, Ю. О. ... Соколова, Ю. О. (2012). *Багатомовний юридичний словник-довідник*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».
17. Іванов, О. П., Петрова, М. С., & Сидоров, В. І. (2010). *Словник термінів з юридичної лексики*. Харків: Право.
18. Ковальчук, І. І., Литвиненко, В. В., & Мельник, С. О. (2015). *Словник юридичних термінів*. Львів: Світ слова.
19. Δερμιτζάκης, Ν. Α. (2012). *Νομικό Λεξικό*. Αθήνα: Σύγχρονη Επιστήμη.
20. Κокκινάκης, Σ. (2015). *Νομικό Λεξικό Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Ορολογιών*. Αθήνα: Σάκκουλας.
21. Μαράντου, Α. Ι. (2006). *Νομικό Λεξικό*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
22. Σιδηροφάγης, Ν., & Σιά Ε. (1999). *Λεξικόν Αρχαίας Ελληνικής Γλωσσής*. Αθήνα: Βιβλιοπρομηθευτική.
23. Σπηλιωτόπουλος, Ε., Χρυσανθάκης Χ., & Πολίτης, Χ. (Eds). (2014). *Λεξικό Νομικής Ορολογίας II-Δημόσιο Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη